

ב י מ י ם ה ה ם

ביסוס משקי החלב בארץ

ביום ג', י"ד מנחם אב תרפ"ב נקראה ע"י המרכז החקלאי, ישיבה מצומצמת של בעלי-מקד צוע לדון ע"א התפתחות משקי החלב בארץ, השבחת הגזעים המקומיים, הכנסת גזעים מחו"ל וכו'. הנוכחים ביררו את השאלות מכל צדדיהן ובאו לידי סיכום כזה: צריך לחלק את המשקים לסוגים שונים: למשקים שיש להם האפשרות לגדל מספוא ירוק בשפע — צריך להכניס גזעים משובחים, שבתנאי המשק הטובים יוכלו להתפתח ולהתאקלם; למשקים שאין להם האפשרות לגדל מספוא ירוק — שם צריך לגדל במספר גדול פרות מקומיות העולות בזול והמתקיימות בתנאים קשים ואין בהן חשש של תמותה, בכדי לספק למקום זבל להשבחת הקרקע.

רוב המשתתפים באו לידי הסכמה שאסור למשקים להתחיל בהכנסת גזעים משובחים מחו"ל, אשר בזה יש סכנת הפסד מחוסר תנאי כלכלה מתאימים במשק, מחוסר אנשים מומרים שיטפלו בפרות, והפסד באופן ישר ע"י אי הסתגלות הפרות מחו"ל לאקלים ארצנו; על המשקים יחל איפוא לעסוק באופן רציונלי בהשבחת הגזעים המקומיים. בנידון זה התבררה הדעה שצריך להתחיל מהגזעים שבארצות השכנות: להכניס פרות גולניות ובירותיות (לדמש-קאיות צריך להתחס בזהירות, בהיותן מפונקות מאוד והתמותה בהן רבה כשמביאים אותן לארץ) ולהרביען בפר הולנדי מהגזע השחור לבן. בהכנסת גזעים מחו"ל צריך לעסוק רק מוסד ברי-סמכא ובעל אמצעים כגון תחנת-הנסיון וכו'. ועל השאלה לאיזה מהגזעים דין-קדימה, היתה פה אחד תשובה שלילית שאין בהחלט להכניס לארץ גזעים מארצות כמו רומניה, בסרביה, טרנסילוניה וכדומה, שמצד אחד יש בהן, כמו בפרות המיוחסות ביותר, טרדת ההעברה לארץ וסכנה שמא לא תתאקלמנה (כדוגמת הפרות שהובאו לארץ מטרנסילוניה...). ומצד שני יש ספק, אם אחרי כל ההרפתקאות והטרדות, אחרי שתתאקלמנה — אם הן מחוננות מטבען בסגולות טובות. ואם, "לנסות את המזל" הרי יש יותר

הגיון לנסות את ההולנדיות המפורסמות בטיבן בכל העולם ושגם הראו עד עתה נטיה להסתגל בנקל לאקלימים שונים.

חילוקי דעות שררו בדבר רכישת פרות גזעיות מקומיות או הולנדיות: דעה אחת היתה שעל סמך הנסיון שיש כבר בארץ מאבדות גם הפרות הבירותיות והדמשקאיות בהכנסן לארץ 40% בתמותה, ובשישים אחוזים יופחת החלב, ודוקא ההולנדיות הראו בארץ סימני התאקלמות יותר טובים. הדעה השניה היתה שלפרות ההולנדיות שהביאו עד היום לארץ התיחסו בזהירות ודאגו לטיפולן ואם ידייקו כך בטיפולן של הבירותיות והדמשקאיות הן תתאקלמנה הרבה יותר טוב וגם בחלבן לא תפגרנה מההולנדיות. נבחרה ועדה שהיא תברר את כל השאלות הנוגעות בעסקי משקי החלב ושעליה לסדר בהקדם את רשימת משקי הקבוצות ולהגדירם לסוגים ביחס להכנסת גזעים של פרות. לוועדה זו נבחרו החברים: יצחק וילקנסקי, וידרה, ד"ר פיקהולץ ויהושע ברנדשטטר.

אגודת הרופאים הוטרינרים בתל-אביב הודיעה לנו:

ביום י"ג וי"ד תמוז ש"ז (תרפ"ב) היתה בחיפה האסיפה האורגניזציונית של הרופאים הוטרינרים בארץ. האסיפה החליטה לייסד "אגודת הרופאים הוטרינרים העברים בא"י", שנכנסת בתור "סקציה וטרינרית" להסתדרות הרפואית העברית בא"י.

האסיפה דנה ע"ד מצב הוטרינריות בארץ בכלל ובייחוד בשאלות הנוגעות לוטרינרית העברית שנמצאת כעת במדרגה נמוכה מאוד. נתקבלו החלטות, השואפות להשפיע על מוסדות ההתישבות העברית לטובת ארגונה הרציונלי של העזרה הוטרינרית בשביל הישוב העברי וג"כ בנוגע לגדול בהמות, שהן גורמים חשובים בהתפתחות החקלאות בארץ.

חוץ מזה כלל סדר היום של האסיפה שורה של שאלות מדעיות-וטרינריות, ציבוריות ופרו-פסיונליות; נתקבלה ג"כ החלטה, שהאגודה מקד

משובחות מתאים ליבול המספוא האפשרי ויחד עם זה זקוקה אדמה זו לזיבול רציונלי. מוטב שירכוש לו מספר גדול של פרות למעלה מברי נוגיות (עד 3000 ליטר) המאפשר הגדלת המס' פוא במחזור הזרעים, כמו את כמות הזבל ולגשת להשבחה מהירה על ידי פרים ממדרגת ראשונה. משקים כאלה מתחלקים לפי תנאי השוק למשקי חלב למכירה ולתעשיית חלב. תנאי זה מוכרח לבוא בחשבון בשעת סידור המחלבות. לסוג זה שייכים: חולדה, כנרת, דגניה א', דגניה ב', מרחביה ובאר טוביה.

סוג 3. משקים סמוכים לעיר בשטח אדמה מוגבל, שמצד אחד הם תלויים במזון יבש קנוי מהחצר העלול להשפיע לרעה על פרות ממרגה ראשונה ומצד שני יש להביא בחשבון, כי הענף הזה הוא עיקר במשקים אלו, ירכוש פרות למעלה מבינוניות. לסוג זה שייכים: קרית ענ' בים, נחלת יהודה, שכונת בורוכוב ועין חי.

הערה: אם באחד המשקים האלה תיווצר אפשרות של גידול מספוא טוב, הוא עובר לסוג 1.

סוג 4. משקים חדשים שתנאי השוק אינם מסודרים עדיין — רוכש פרות על יסוד של הספקה עצמית, באופן כזה: בקבוצות (במושבים) בהם יש אפשרות של סידור חלוקת החלב ע"י מחלבה משותפת) רוכשים פרות למעלה מבינוניות, ובמושבים שאין למחישבים אפשרות קנית שתי פרות טובות, קונים פרות פשוטות. לסוג זה שייכים: גבעת יחזקאל, קבוצת הגבעה, עין חרוד ונהלל.

הערה: במשקים שמספר האנשים והאדמה גדול מאוד (כגון עין חרוד) יש לייעץ שיקנו ב-30% מהתקציב פרות טובות לחלב ובשאר הכסף פרות גולניות גדולות ולהשביחן לפרות בשר. ב. השבחת הגזעים. כל המשקים רוכשים להם לשם השבחת פרת החלב, פר מהגזע ההולשטיני (הולנדיה) ולשם השבחת הבשר פרים מהגזעים הרפורד או שורטהורן.

הערה. שאלת ההשבחה ע"י תערובת הול-שטיין-דמשק צריכה עיון.

ג. קביעת דרגת הפרות. סכום החלב של פרה בינונית הוא 2000 ליטר לשנה. הפרה הנותנת

בלת עליה כל עבודות ואינפורמציה מקצועית. כל המוסדות ואנשים פרטיים, המעוניינים במקצוע הוטרינרי, מתבקשים לפנות בעניינים הנ"ל למוכיר האגודה לפי הכתובת: ד"ר יעקב קבק' ביץ, תל-אביב, רחוב רמב"ם, בית וילסון. מערכת „השדה" שולחת בזה את ברכתה לאגודה החדשה שתוצאות עבודתה תהיינה לברכה לישוב החק' לאי בארץ.

התקציב החקלאי לשנת תרפ"ג

בישיבת ועד החקלאות שהתקיימה בימים ז' וז' בתמוז לדיון בתקציב החקלאי לשנת תרפ"ג הוחלט בין השאר: כבן שמן תסודר המחלבה יחד עם גידול מקנה ושם ישימו לב להשבחת הגזע המקומי ע"י הכנסת פרים משוב' חים וגזעי חרץ. כמו כן יגשו לנסיונות שיטתיים בהזנת פרות חלב ובהזנת עגלים לבשר. במקצוע זה יש כר נרחב לעבודה משותפת עם האכרים, לסדר חברות לגידול מקנה ומחלבות מתוקנות.

החלטות הועדה להגדלת משקי החלב

ולחשבחת המקנה

בתחנת הנסיון ביום י"ט אב שנה זו (תרפ"ב), שעסקה בשאלת השבחת המקנה והגדלת מספרו במשקי הקבוצות, טיפלה הועדה שנבחרה באסי' בהתאם להחלטת אסיפת המועצה שהיתה פה זו, בקביעת העבודה להבא, ובישיבותיה בימי כ'—כ"א אב קיבלה את ההחלטות כדלקמן: א. סוגי המחלבות. משקי הפרות והמחלבות מתחלקים, לפי התנאים המיוחדים שהם נמצאים בהם, לארבעה סוגים שעל פיהם נקבעת שיטת העבודה.

סוג 1. אדמה טובה למספוא ששטחה מוגר בל, ויש שם אנשים מנוסים בעבודה זו ותנאי שוק בטוחים — יוכל לרכוש את הפרות המשור בחות ביותר. לסוג זה שייכים המשקים: בן-שמן, גן שמואל (אם ירכשו אדמת זריעה), וקלנדיה (אדמת האחרונה טעונה עוד השבחה).

סוג 2. אדמת זריעה טובה ששטחה הגדול יכול לספק מספוא למספר גדול של פרות משוב' חות אשר תנובת חלבן עודף על דרישות השוק. או שאין התקציב מרשה לקנות מספר פרות

פחות מ־1500 ליטר נקראת פשוטה, מ־2000—3000 נקראת למעלה מבינונית, למעלה מ־3000 היא משובחת.

ד. אינפורמציה. הועדה פונת במכתבים ע"י תחנת הגסיון ובאופן פרטי להולנדיה לשם בירור מצב הפרות ומחירן ותנאי הטרנספורט. הועדה מיעצת למרכז החקלאי לשלוח איש מיוחד לביקור להיודע את מחירי הבקר שם ולנסות בהשראת רשיון להעברת הפרות בשביל המשקים.

ה. ערה. אם יוכחו כי הפרות ההולנדיות עולות במחירן על הבירותיות, חושבת הועדה שבשביל המשקים שתנאי המספוא בהם טובים, כדאי להביא פרות מהולנדיה.

ה. תקופת הבאת הפרות לארץ. בהתחשב עם תנאי האקלים והמספוא תהיה תקופת הבאת הפרות לארץ, בין מהולנדיה ובין מסוריה, בחדשי נובמבר—ינואר.

ו. סידור המחלבות לשנים הבאות (עד תרפ"ה). הועדה עיינה במצב ובתנאי המשקים הקיימים ועל יסוד זה היא מציינת את הקווים הבאים להגדלת משקי החלב לשנות תרפ"ג—תרפ"ה.

דילב (קרית ענבים) מגדילה בשנת תרפ"ג לפי צורך השוק ואפשרות החזקת פרות, מבינור ניות עד למעלה מבינוניות.

קלנדיה (עטרות) מגדילה לתרפ"ג, בתנאי אם יקבעו את תכנית המשק בכלל ויגדילו את שטח האדמה, פרות למעלה מבינוניות. אם תוכח האפשרות של גידול מספוא טוב, תבאנה בשביר לה בחשבון גם פרות משובחות.

חולדה. תכנית ההגדלה לשנת תרפ"ג: השנה מחליפים את הפרות הרעות בטובות או בעגלות משובחות; בעד התקציב החדש קונים בשליש ממנו עגלות משובחות ובשאר — עגלות בינוריות.

נחלת יהודה. פרות בירותיות; בהתחשב עם חוסר הידיעה במקצוע זה יש ליעץ שיקנו פרות שכבר התאקלמו בארץ.

עין חי (כפר מז"ל) מגדילה לתרפ"ד; השנה היא קונה עגלות למעלה מבינוניות.

כנרת, דגניה א', דגניה ב' מגדילות עד כפי צורך השוק; דגניה א' אין לה צורך לע"ע בפרות נוספות, מה שאין כן דגניה ב' וכנרת — שאפשר להוסיף להן מספר פרות מסוים; בהתחשב עם תנאי הגידול הקשים של העגלים הנולדים במחוז זה, יש ליעץ ששלושת המשקים האלה יקנו עדר עגלים למעלה מבינוניים מבני שנה בערך.

מרחביה מגדילה השנה עד כדי האפשרות להתקשר עם חיפה ע"י אוטו מיוחד, בערך 200 ליטר חלב ליום. אם לא יספיקו האמצעים לכך, יקנו עגלות בשביל הגדלה בשנת תרפ"ד או תרפ"ה. מלבד זאת עליהם למכור השנה את כל הפרות החולות ואלה שלמטה מבינוניות.

קבוצת הגבעה, עין טבעון ועין חרוד, על יסוד של הספקה עצמית; אם לכל שלושת המשקים יהיו אמצעים יותר מכפי הצורך הזה, יקנו עגלות טובות במספר הגון לשם הגדלת המחלבות לשנת תרפ"ד ותרפ"ה ויחד יסדרו את עניני השוק והתעשייה.

נהלל. הספקה עצמית. בעודף הכסף — עגלות טובות.

שכונת בורוכוב. מגדילה עד כדי דרישת השוק, פרות שכבר התאקלמו בארץ.

גן שמואל. הגדלה על יסוד הצורך בזבל וגם להתחשב עם הכנסת ענף החלב.

באר טוביה. הגדלה לשם סיפוק הצורך בזבל, אם תוכח האפשרות של מכירת תעשיית החלב. כל המשקים רוכשים להם השנה פרים הולנדיים. לכל ההוראות האלה יש הנחה קודמת שבכל משק ימצא איש קבוע שיודע לטפל בבקר.

חתומים:

י. וילקנסקי, ויאדרו,

ד"ר פיקהולין, ברנדשטטר

(מתוך "השדה" תרפ"ב)